AKTUALITEITEN

B.A.S.T.T. vzw
Stadsschouwburg
Meistraat, 2
2000 Antwerpen
(03) 231 97 50
verschijnt tweemaandelijks

verantwoordelijke uitgever
Dré Darden, Campinaweg 10, 2128 Brecht

nummer 27 - mei 1988

2000 ANTWERPEN 1

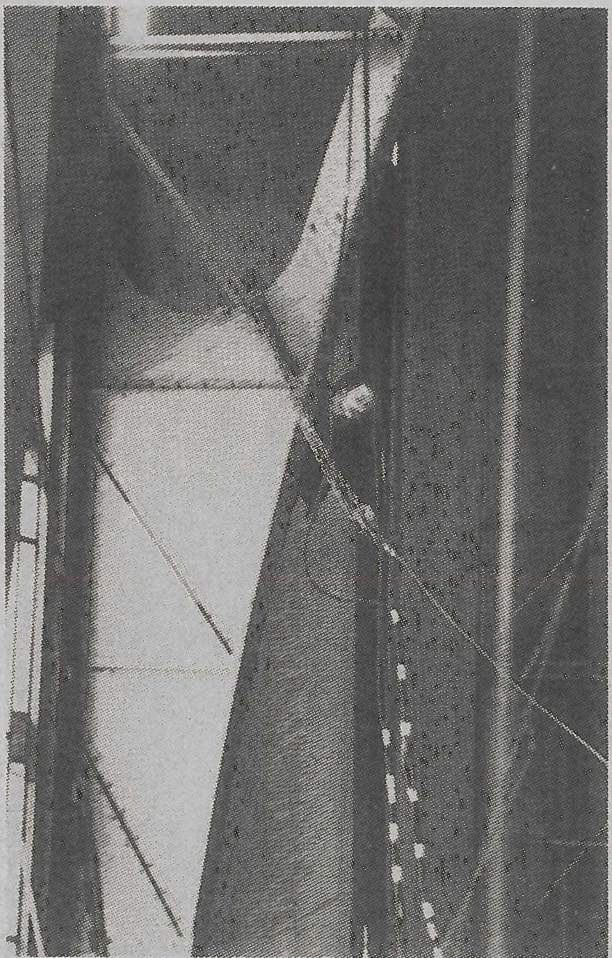
DRUKWERK

BELGIE BELGIQUE P056
ANTWERPEN 1 31.5.88 2000

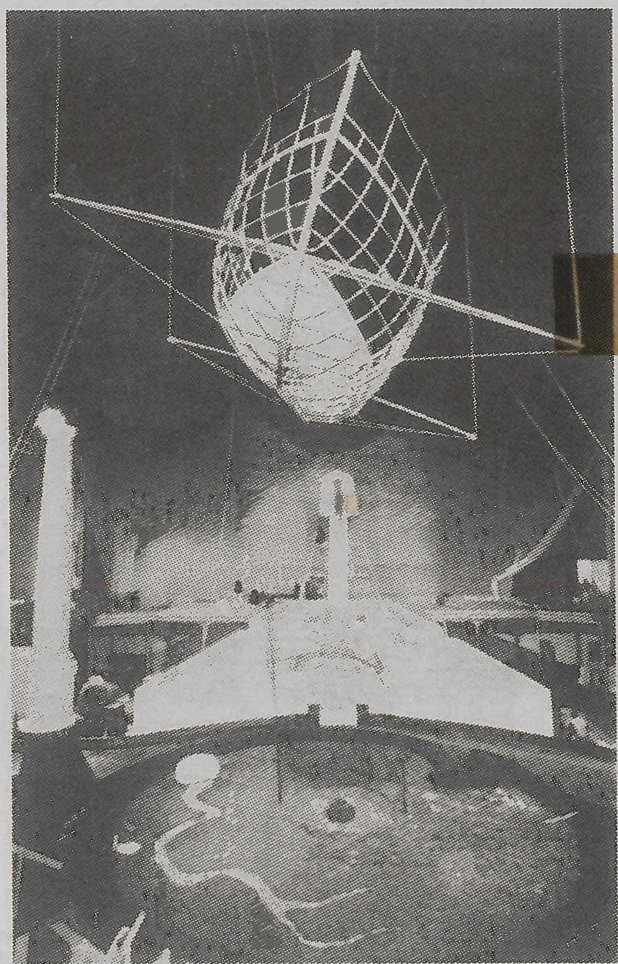
De heer Guido CANFYN
Fonteinstraat 53

2200 BORGERHOUT

BASTT vzw

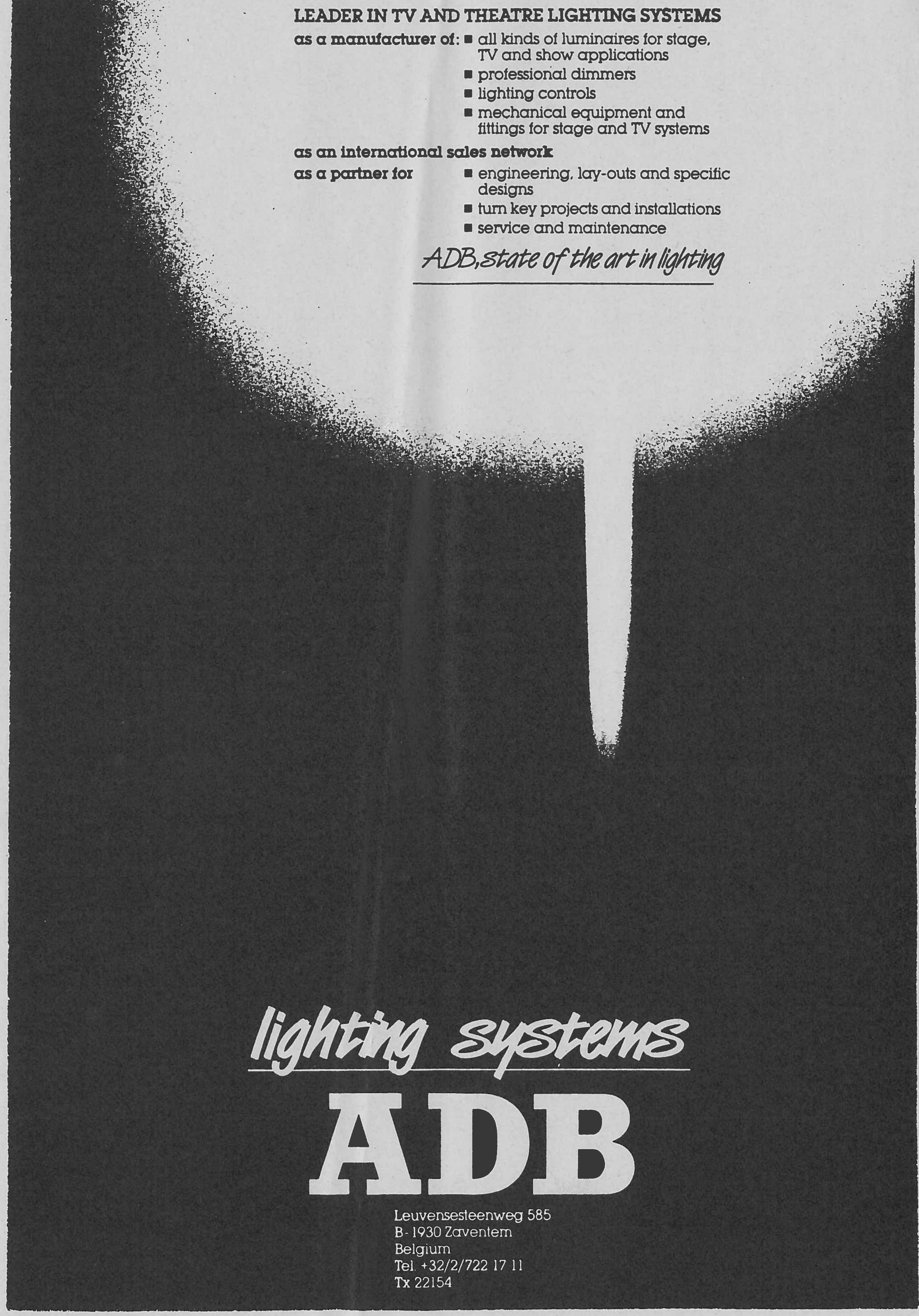
ORFEO ED EURIDICE

Hallen van Schaarbeek
Brussel
mei 1988

Aan dit nummer werkten mee:

Cammans J. , Darden D. , Werckx R.

LEADER IN TV AND THEATRE LIGHTING SYSTEMS
as a manufacturer of:
all kinds of luminaires for stage, TV and show applications
professional dimmers
lighting controls
mechanical equipment and fittings for stage and TV systems
as an international sales network
as a partner for
engineering, lay-outs and specific designs
turn key projects and installations
service and maintenance
ADB, state of the art in lighting
lighting systems
ADB
Leuvensesteenweg 585
B-1930 Zaventem
Belgium
Tel. +32/2/722 17 11
Tx 22154

MECHANISCHE VEILIGHEID.

Onder mechanische veiligheid kan worden verstaan het voorkomen van ongevallen door beweging. Dit houdt dus in dat het hierbij niet alleen gaat om machines (zoals trekken, draaitonelen, hefpodia e.d.) die als zij in werking zijn een risico op kunnen leveren, maar ook om objecten waarvan verwacht mag worden dat zij op hun plaats blijven, maar toch door de een of andere oorzaak in beweging komen.

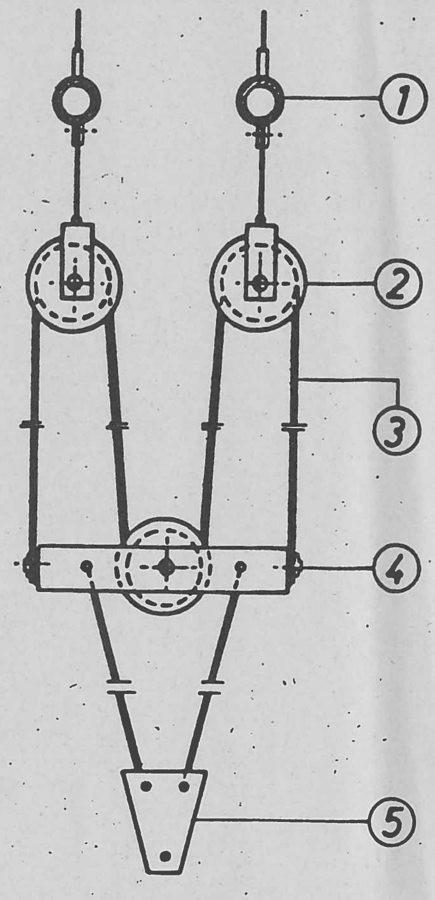
Mechanische installaties.

Hoewel onze aandacht in de eerste plaats uitgaat naar de specifieke toneeltechnische installaties, moet wel bedacht worden dat alle veiligheidsoverwegingen ook opgaan voor meer "normale" machineriën zoals hijswerktuigen, liften, hefplateau's, etc. Het verschil met deze meer gebruikelijke apparatuur en de toneelmachinerie is dat voor de eerste meestal uitgebreide installatievoorschriften bestaan terwijl op het gebied van de toneelmechanische installaties geen dwingende regels zijn.
Dat wil niet zeggen dat er maar raak gedaan wordt.
De duitse DIN-normen worden in het algemeen gehanteerd.
Wanneer echter aan de theatertechnische installaties op alle gebieden dezelfde eisen zouden worden gesteld als bv. aan een lift, zou de bruikbaarheid voor het theaterbedrijf erg klein kunnen worden. Hier moet dus een afweging tussen maximale veiligheid en bruikbaarheid plaatsvinden. Dit houdt dan wel in dat de verantwoordelijkheid van de gebruiker ook veel groter is. Hij moet een goede kennis hebben van de mogelijke gevarenkansen en de bediening feilloos beheersen.

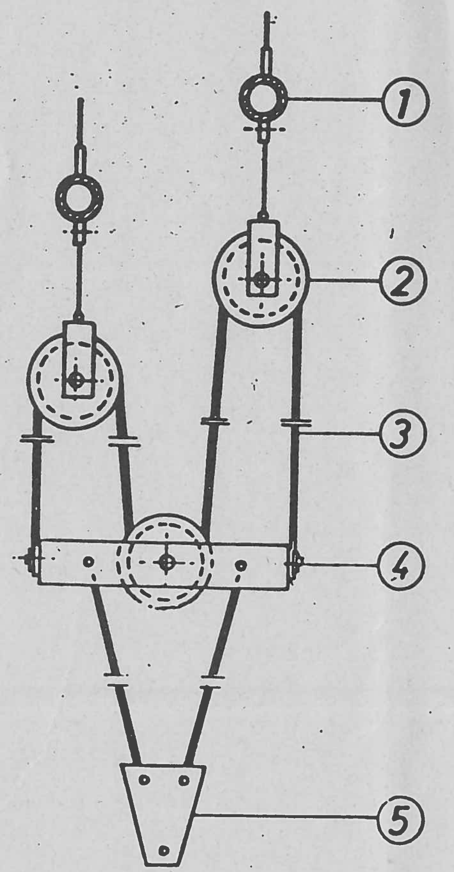
Belastbaarheid.

Ieder hijs- of hefwerktuig wordt door de adviseur, de fabrikant of de installateur op een maximaal toelaatbare belasting berekend.
Dit geldt zowel voor de constructie als voor de aandrijf-mechanismen. In beiden zitten veiligheden ingebouwd. Een constructie kan meer dragen dan de nominale belasting aangeeft, omdat men bij de berekening een veiligheidsfactor toepast.

Deze is niet bedoeld om de gebruiker wat reserve te bieden, maar om afwijkingen in materiaaleigenschappen en uitvoering, slijtage, onbedoelde overbelasting e.d. op te kunnen vangen.
Op de aandrijfmechanismen zijn veelal overbelastingsschakelaars en thermische beveiligingen aanwezig. Zij behoeden ons ervoor meer van een machine te vragen dan verantwoord is. Toneeltechnici zijn slim genoeg om deze op te sporen en in geval van nood te overbruggen. Behalve gevaar voor de mensen kan dat evenwel een compleet in de soep draaien tot gevolg hebben en dan is het middel veel erger dan de kwaal.
Om overbelasting van constructie en aandrijving te voorkomen moet op of bij elk van de hef- en hijswerktuigen de maximaal toelaatbare belasting worden aangegeven. Daar hebben we alleen wat aan als we ook het gewicht van de te verplaatsen voorwerpen kennen. Een doek of gaas zal wel onder de grens blijven, maar menig dekorstuk gaat het hefvermogen van een trek te boven.
Vaak wordt dit pas bij het bouwen geconstateerd. Men redt zich er dan wel uit door bv. een handtrek en een electrische trek te koppelen, of door twee of meer handtrekken te koppelen.
Maar dat is niet zonder bedenkingen. Ongelijke lastverdeling tussen de trekken kan gemakkelijk optreden met als gevolg overbelasting van een van beiden.
Wij verwijzen hier naar de eenvoudige maar doeltreffende oplossing die de collega's van de Semper - Opera in Dresden bedacht hebben en die wij in "Aktualiteiten" nummer 23 van maart 1987 besproken hebben. Wij geven graag nog eens de tekening.
Ook bij enkelvouding gebruik van een trek moet aan een verantwoorde belasting worden gedacht. De constructeur gaat uit van een gelijkmatige verdeling van de maximale last over de hele breedte. Wordt die last nu geconcentreerd tussen twee hijsdraden dan wordt de spanning in de buis een veelvoud van die bij een gelijkmatige verdeling. Verstijving van de trek met behulp van een tralieligger kan in zo'n geval voor een betere verdeling zorgdragen.

1. *Trekken*
2. *Omlooprollen*
3. *Stabilisatietouw*
4. *Verbindingsstuk*
5. *Opname van de last*

Beheersen van de bewegingen.

Zodra een hijs- of hefwerktuig in beweging komt kunnen gevarensituaties ontstaan. Eerste en belangrijkste voorwaarde om ongelukken te voorkomen is de vakbekwaamheid van degene die de machine bedient. Deze moet :

- de bediening en hantering van de installatie goed beheersen.
- weten wat de maximale gebruiksgrenzen van de machine zijn.
- kennis hebben van de mogelijke gevaarkansen.
- weten hoe op te treden bij ongevallen en storingen.
- de functie van de belangrijkste veiligheidsvoorzieningen kennen.

Gewapend met deze kennis moet hij zijn werk goed kunnen overzien, of als dat niet (helemaal) mogelijk is over de juiste communicatiemiddelen met anderen die dat wel kunnen, beschikken. Ook anderen dan de bediener moeten met de nodige kennis van zaken handelen. Allen op het toneel moeten zich voortdurend van het mogelijk gebruik van de machines bewust zijn. Zij moeten met behulp van licht en/of geluidsignalen op het in werking komen attent gemaakt worden en instrukties van de voor de veilige gang van zaken verantwoordelijke personen direct opvolgen. Iedereen die geen taak heeft bij de op- of ombouw o.d. behoort zich niet op het toneel op te houden. Optredenden moeten op de hoogte gebracht worden over de wijze waarop in een voorstelling machines gebruikt worden en hoe daarbij ongevallen te voorkomen.

De machines zelf moeten van begrenzingsschakelaars voor de uiterste standen zijn voorzien. Voor de snelheden moeten bepaalde maximale waarden gelden die automatisch worden gehandhaafd.

De aanbevelingen voor veiligheidsvoorschriften van de OISTATT geven hiervoor aan :

- verrijdbare installaties 0,5 m/sec.
- mechanische trekken 1,5 m/sec.
- hefpodia en verzinkingen 0,8 m/sec.
- voor handtrekken geldt een maximum snelheid van 3 m/sec.

Statische Veiligheid.

Tijdelijk of permanent vaste voorwerpen mogen niet ongekontroleerd in beweging kunnen komen. Te denken valt aan het losschieten van een dekorophanging aan een trek, het kantelen van staande elementen, het lostrillen van klem- of boutverbindingen. Altijd dient tenminste een tweevoudige zekerheid te worden nagestreefd. Als een ophanging losraakt moet de overige in staat zijn het dekorstuk te dragen, het staande element moet van zichzelf stabiel zijn maar kan voor meerdere zekerheid getuid of aan de vloer bevestigd worden, een schijnwerper krijgt naast zijn normale ophanging nog een veiligheidskabel of- ketting etc.
Wie op de rollenzolder of op een lichtbrug aan het werk is moet er op letten dat geen voorwerpen naar beneden kunnen vallen. Een sleutelbos die uit je zak valt kan fataal zijn voor een collega beneden.

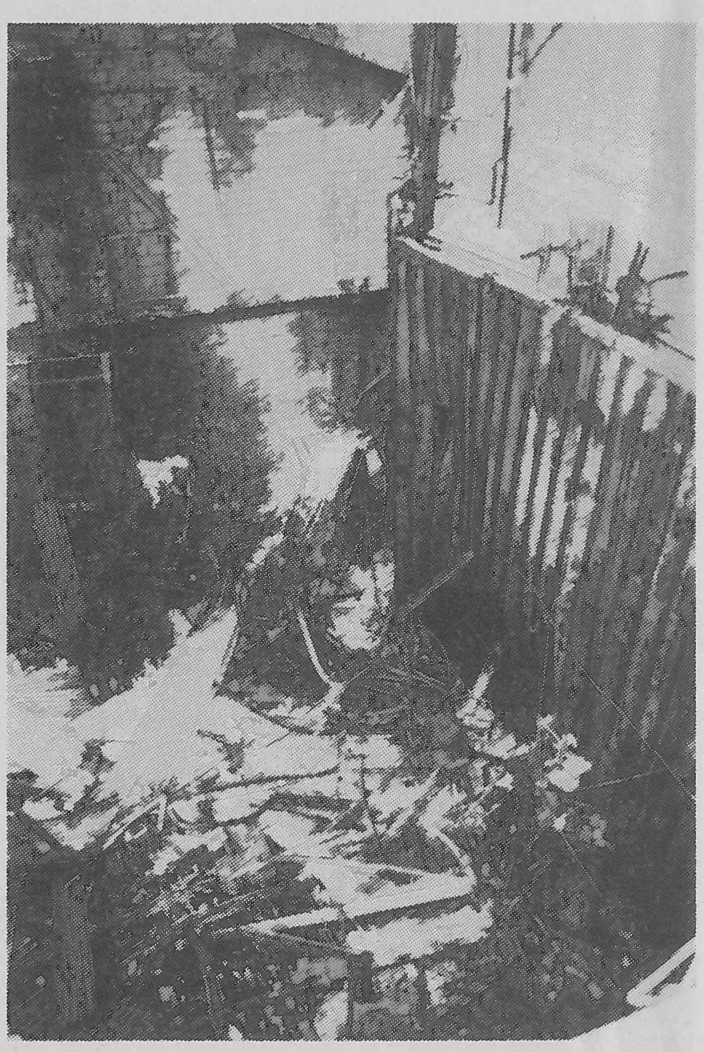
Hoe goed machines en apparatuur ook ontworpen en gebouwd zijn, als ze niet voortdurend het juiste onderhoud krijgen zullen ze op de duur onbetrouwbaar worden. Slijtage verminderd de draagkracht, onjuiste of niet werkende beveiligingen en afstellingen kunnen tot ongelukken leiden.
Maar ook de bedrijfszekerheid kan in gevaar komen. Tijd en geld bespaard op (preventief) onderhoud kan een kostbare eindafrekening opleveren.

Herwerkt overgenomen uit "PODIUM"

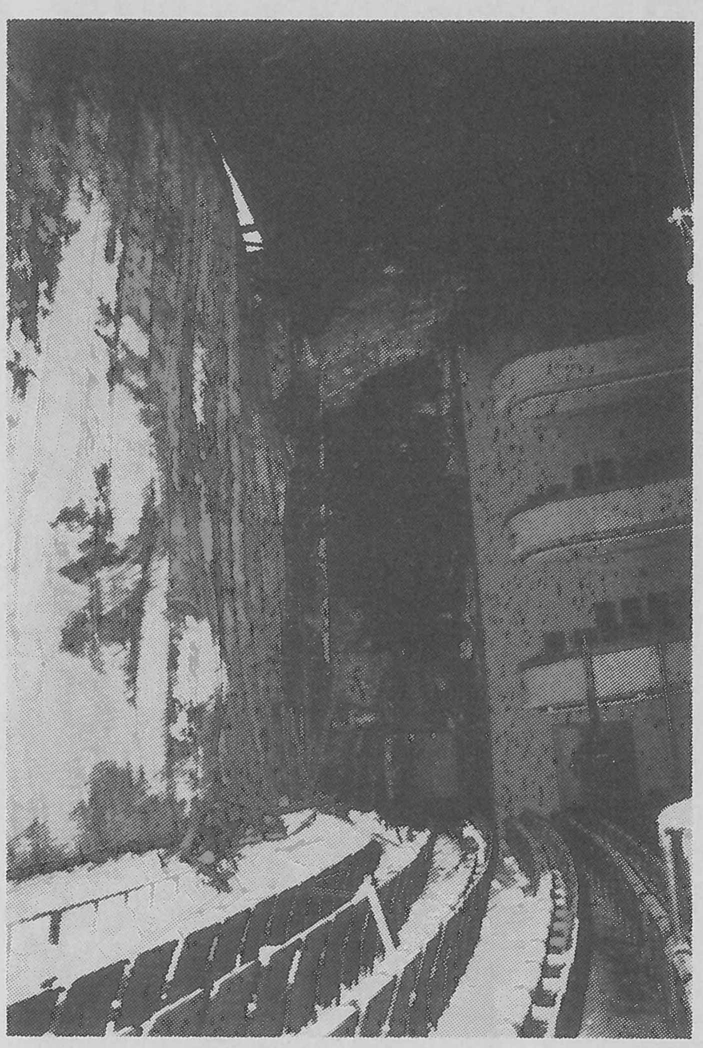
\- - -

THEATERBRAND IN FRANKFURT

In de nacht van 11 op 12 november 1987, werd brand gesticht in de Opera van Frankfurt.
Door een niet afgesloten tuimelraam op het gelijkvloers drong de brandstichter het gebouw binnen en ontstak vuur in de orkestruimte.
Volgens zijn eigen verklaringen gebeurde dit lang na middernacht; deskundigen stellen het ontstaan van de brand tussen 1.30 uur en 2.30 uur.
Rond 1 uur had een lid van de bedrijfsbrandweer een rondgang gemaakt. Om 3.19 u. gaf een ionisatiemelder alarm en 6 minuten later was de brandweer ter plaatse. Op dat ogenblik had het vuur zich over de hele toneelruimte verspreid en het brandscherm gloeide.
Voor alle duidelijkheid dient gezegd dat het brandscherm zich tussen de orkestbak en de zaal bevond.
Vanwege de onderdruk waren de toegangsdeuren van de toneelruimte praktisch niet meer open te krijgen. Door de aanwezige vuurmassa zou dat ook weinig zinvol geweest zijn. Naar mening van de deskundigen zouden de automatische rookkleppen kort tevoren geopend zijn.
Terwijl de brandweerwagens bleven aanrukken en de blussingswerken van bovenaf werden aangevat, stortten om 3.35 uur het dak boven het toneel en de omliggende wanden naar binnen in. Alleen de brandmuur boven de portaalopening bleef staan. Tegelijk met de blussingswerken vanaf ladders en vanaf de daken van de omliggende gebouwen, werd het het brandscherm vanuit de zaal met twee brandslangen bespoten.
In de eerste ochtenduren had de brandweer het vuur onder kontrole.
Om 10 uur ontdekte het technisch personeel brand in het decoratelier dat boven het achtertoneel gelegen was; in korte tijd werd die brandhaard geblust.
Om 18 uur ontstond dan een nabrand die een repetitielokaal boven het achtertoneel totaal vernielde.

DE TONEELRUIMTE MET RECHTS
HET BRANDSCHERM

HETZELFDE BRANDSCHERM LANGS
DE KANT VAN DE ZAAL

Vier uur later werden de blussingswerken beëindigd en kon begonnen worden met de definitieve opname van de schade.

- De toneelruimte was totaal verwoest.
- Door het stand houden van de brandwerende toegangsdeuren, bleven de omliggende lokalen gespaard.
- Door de hitteuitstraling van het brandscherm, vertoonde het voorste deel van de zaal schade en een groot deel van de stoelen werden door de grote hitte beschadigd.
  Bovendien werden de decors van verschillende opera's die op het repertoire stonden vernield, waaronder de decors voor "Cosi fan Tutte" en Iphigeneia", die klaar stonden voor de première.
- Het ondertoneel met de aandrijving van het grote draaitoneel (doormeter 38 M.) werd zeer zwaar beschadigd.

Welke zijn nu de eerste konklusies die na een dergelijke katastrofe kunnen getrokken worden?
Ondanks de permanente aanwezigheid van een brandwacht, kan men niet afzien van een automatische brandmelding.
De aanwezigheid van automatische blusinstallaties zal opnieuw ter discussie staan.
Het brandscherm en de brandwerende deuren hebben hun werk gedaan.
De stalen dakkonstruktie is ingestort.
Men kan zich de vraag stellen of men staalkonstrukties zonder vuurvaste ommanteling nog als draagkonstruktie mag toelaten.

DECOR

W. BEYNE & ZN. BV
Verkoop - verhuur van:
Toneelstoffering
Toneeldecors
Spaklerweg 32
1096 BA Amsterdam
Tel. 020-923411
fax 020-928484

GELUID

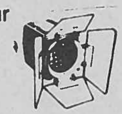
CROESE GELUIDSTECHNIEK BV
Advies, verkoop, verhuur en leasing van geluids- en video installaties
Zieseniskade 8
1017 RS Amsterdam
tel. 020-224520
fax 020-247697

INSTALLATIE

CROON elektrotechniek
Complete elektrotechnische installaties
Schiemond 20-22
Postbus 6073 3002 AB Rotterdam
tel. 010-4761144 telex 22451
fax 010-4760447

LICHT

Flashlight®
Verkoop en verhuur belichtingsapparatuur
Oregondreef 38-40
3565 BH Utrecht
tel. 030-625814
fax 030-625934
telex 26401

TECHNIEK

De REUS BV
Elektro-mechanische toneelinstallaties
Theaterstoelen
IJsseldijk 361
Postbus 4 2920 AA Krimpen a/d IJssel
tel. 01807-12266 telex 23140
fax 01807-15184

PODIA

UNI FLEX
Podium elementen
Geluidwerende vouw- en paneelwanden
Napoleonsweg 95
6080 AA Haelen
tel. 04759-2626 telex 36902
fax 04759-4180

HDG Holland Design Group®
Secretariaat: Postbus 4, 2920 AA Krimpen aan den IJssel

6x vakmanschap in één groep onmisbaar voor een geslaagd projekt.

Adviseurs, leveranciers en installateurs op het gebied van: theater-, foto-, film- en TV-studio's

THEATERTECHNISCHE DAGEN IN AALST.

Op zaterdag 11 en zondag 12 juni 1988 hebben in het Cultuurcentrum "De Werf", Molenstraat 51, 9300 Aalst de vierde teatertechnische dagen plaats.
25 toeleveringsbedrijven uit binnen-en buitenland stellen hun allernieuwste produkten voor.
Deze tentoonstelling is geopend van 10 tot 18 uur.
Op zaterdag 11 juni wordt de algemene ledenvergadering gehouden. De kans voor misnoegde leden om hun grieven ten overstaan van de Raad van Bestuur te uiten.
Deze Raad moet namelijk opnieuw gekozen worden. Laat deze gelegenheid dus niet voorbijgaan en toon door je aanwezigheid dat de werking van BASTT je niet onverschillig laat.
Ook op zaterdag te 20 uur is er gelegenheid tot het bijwonen van de voorstelling "RIOT 88 "
Op zondag 12 juni te 17 uur, dus als sluitstuk van de T.T. dagen, speelt Teater Taptoe "Karel en Elegeast".
Beide voorstellingen zijn ook technisch interessant.
De mogelijkheid bestaat om de technische opbouw van "Karel en Elegaat" mee te maken, daarvoor moet je de zondagnamiddag aanwezig zijn; in deze produktie wordt veel gebruik gemaakt van projektie, een goeie gelegenheid dus om je licht, letterlijk dan, te gaan opsteken. Na de voorstelling kan met de mensen van Teater Taptoe nagepraat worden.

Als je in regel bent met je bijdrage voor 1988 kan je één van beide voorstellingen gratis bijwonen. Je krijgt ook gratis : onze tweede uitgave van de T.T. gids en een BASTT-stikker en een documentenmap.
Allemaal redenen om je bijdrage 1988 te betalen.

De vergeetachtigen onder U vinden in dit nummer nogmaals een stortingsformulier.

Aan de T.T. gids waarvan hierboven sprake, werd ditmaal grote zorg besteed.

Niet-leden kunnen deze gids verkrijgen aan de prijs van 100.-fr.

Tenslotte zijn de T.T.-dagen de laatste gelegenheid om de tentoonstelling "Vlaamse scenografen in Praag" te zien. Maquetten, tekeningen, foto's en ontwerpen van Vlaamse scenografen vertegenwoordigden België tijdens de Quadriënnale '87 te Praag.

Deze tentoonstelling, die door haar originele wijze van presentatie, veel bijval had te Praag, staat opgesteld in de balletzaal van het Cultuurcentrum.

Wij rekenen op een grote belangstelling voor dit tweejaarlijkse treffen van de Vlaamse Teatertechnici en heten jullie alvast hartelijk welkom.

Tot ziens in Aalst !

BASTT vzw
lidgeld 1988 : 500,- F
steunende leden: minimum 2.000,- F

INSCHRIJVINGSFORMULIER
terug te zenden aan BASTT vzw / Meistraat, 2 / 2000 Antwerpen

---

NAAM : ....

ADRES privé : ....

....

TEL. privé : ....

BEROEP : ....

FUNCTIE : ....

ADRES werk : ....

TEL werk : ....

wenst lid te worden van BASTT vzw en stort het bedrag van ....
op rekening 402-5525161-38 van BASTT vzw 2000 Antwerpen.

STAND 1
REICHE& VOGEL/ Bredabaan 791 / 2130 Brasschaat
03/663 50 78
Belichtingsarmaturen, schijnwerpers, lichtgordijn, projektoren, kleurfilters e.d.

STAND 2
ELECTRONIC ENGINEERING / Rue des Aduatiques 71-75 / 1040 Brussel
02/736 90 52
Draadloze FM of infra-rood klankoverdracht,micro's, koptelefoons

STAND 3
MASSON-DRAGUET / Industriepark 2 / 143& Wautersbrakel
02/366 17 20
Lichtorgels, teaterprojectoren, kleurfilters en lampen.

STAND 4 a
Ticketel / St. Michielslaan 103 / 1040 Brussel
02/735 00 23
Computer + Software Ticketel

STAND 4 b
Theaterwinkel / St. Jacobsmarkt 74 / 2000 Antwerpen
03/ 233.71.60 - Theaterboeken

STAND 5+6+7
Ghigny / Rue de Genval 20 / 1301 Bierges /
02/653 11 64
teatertextiel, toneelaankleding, projektieschermen, dansvloeren, kunststofartikelen voor dekor, hefpodia...

STAND 9
Touartube / St. Germainestraat 136 / 7700 Moeskroen
056/33 13 44 - 34 10 60
Technische uitrusting voor theaters

STAND 10
Buytaert Decor / Heideveld 21 / 9360 Buggenhout
052/ 33 14 04
Maquettes en foto's van decorwerk en decorstukken.

STAND 11
A.S.C. / Birminghamstraat 271 / 1070 Brussel
02/520 08.27
Audio materiaal

STAND 12 + 13
Phlippo / Antwerpsesteenweg 334 / 2500 Lier
03/480 82 61
Toneel en belichtingsmateriaal, torens, bruggen, projektielampen..

STAND 14
Viewtone / Berchemlei 107 / 2200 Antwerpen
Geluidsinstallaties

STAND 15
Twin Design / Herderstraat 18 / 2700 ST. Niklaas
03/776 44 07
Uitvoeringen decors

STAND 16
T.E.M. / Pontbeeklaan 41 / 1730 Zellik
02/466 50 10
Geluidsinstallaties.

STAND 17 + 18 + 20 + 21
A.D.B. / Leuvense steenweg 585 / 1930 Zaventem
02/722 17 11
Lichtregelaars, schijnwerpers, toebehoren.

STAND 22
Falco / Kastanjeboomstraat 17 / 8000 Brugge
050/33 82 60
Dimmers,lichtsturingen.

STAND 23 + 24 + 25
De Wolf / Koningstraat 300 / 1210 Brussel
02/218 70 53
Onontvlambare weefsels, scene mechanismen, motoren, filmschermen, zetels enz..

STAND 26
Jacobs / Herentalsebaan 134 / 2100 Deurne
03/ 321 89 14
Reinigen van toneeltextiel, ook grote afmetingen.

STAND 28 + 29 + 30
Hammann / Ladestrasse 125 / 5600 Wuppertal 11 / BRD
02058 / 89966
Theatertechnische installaties, onderhoud.

STAND 34
Stage Light / Langdries 4 / 9460 Haaltert
053 / 77 17 26
Algemeen belichtingsmateriaal

STAND 35
Philips / Eindhoven
Lampen

STAND 36 + 37
Cauwenbergh Luc / Nilleveld 16 A / 1990 Hoeilaart
02/ 657 00 53
Driedimensionele decorelementen.

STAND 38
Kamiel De Meester
Quiten Matsijslei 7 / 2018 Antwerpen
Video-reportages

STAND 39 + 40

Thespia / (Gerriets, Haussmann, Adolph) / Hansdorferweg 2 / B/D - 2071 SIEK 040/ 66 08 96 of 02353 12711

Theatertekstiel - toneelbenodigdheden - schildersbenodigdheden.

STAND 41

E.M.L. / Maastrichterstraat 325 / 3747 Bilzen

Belichtings- en geluidsinstallaties.

STAND 42

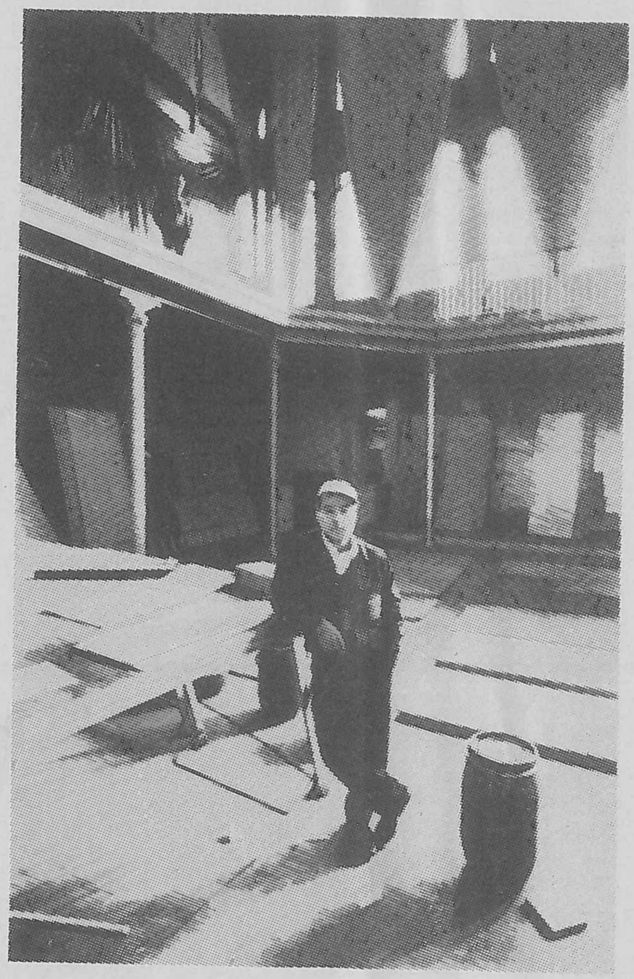
Bayens / Lamorinièrestraat 116 / 2018 Antwerpen 03/239 16 26

Verhuring van toneelkostuums.

STAND 43 + 44

Holland PA Service

Dhr. Verdonck / Kuiperbergweg 12 / 1101 AG Amsterdam Z.O.

THEATERWERKSTÄTTEN HAMMANN GMBH
NU OOK IN BELGIË

ALGEMENE VERTEGENWOORDIGING BELGIE

Dré DARDEN
Campinaweg 10
2128 ST. JOB IN 'T GOOR
Tel: 03 - 663.29.38

Vanaf 1 juni 1988 zal de in theatertechniek gespecialiseerde firma "Theaterwerkstätten Hammann GMBH" uit Düsseldorf, ook in België vertegenwoordigd zijn.
De firma vierde vorig jaar haar Eeuwfeest-jubileum.
Door Wilhelm Hammann in 1887 opgericht als schilderatelier voor toneeldecors, werden reeds in 1889 een schrijnwerkerij en een smederij in bedrijf genomen, zodat de vraag van talrijke klanten naar vooruitstrevende toneeltechniek, kon beantwoord worden.
Sindsdien is Hammann nooit achterop geraakt. Integendeel zelfs.
Hammann bevond zich, wat theatertechniek betreft, dikwijls in de voorhoede.
Door talrijke publikaties en oktrooien werd de evolutie gestimuleerd.
Dank zij de dagelijkse inzet voor kwaliteit en betrouwbaarheid, stelt Hammann zich vandaag voor als een modern goed geleid bedrijf met een groot prestatievermogen.
Aangezien de belgische markt, wat de afstand betreft, praktisch voor de deur ligt, lijkt de beslissing om ons in België sterker te willen profileren, logisch.

ONS LEVERINGSPROGRAMMA :

PORTAALBRUGGEN
PORTAALTORENS
WERKROOSTERS
WERKBRUGGEN
BRANDWERENDE DOEKEN
RAIL SYSTEMEN
VOORDOEKEN
ALLE SOORTEN TREKKEN
VLIEGSYSTEMEN
GELUIDSREFLEKTOREN
TONEELDOEKEN
TONEELVLOEREN
TONEELWAGENS
OPLEGBARE DRAAISCHIJVEN
VERPLAATSBARE PERSONENLIFTEN
TONEEL PODIA
ORKESTPODIA
VERSTELBARE ZAALVLOEREN
VERZINKBARE TELESCOOPTRIBUNES
PRAKTIKABELS
BELICHTINGSINSTALLATIES
ELECTRO-AKOESTISCHE INSTALLATIES
VEILIGHEIDSTECHNISCHE INSTALLATIES
PLANNING,FABRIKATIE,HERSTELLING EN ONDERHOUD VAN ALLE TONEELTECHNISCHE INSTALLATIES

THEATERWERKSTÄTTEN HAMMANN

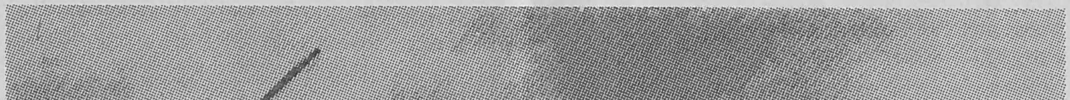
„Doos" van buiten, „kale kist" van binnen

Rotterdamse Schouwburg opent deuren vrijdag

Van onze korrespondent

ROTTERDAM – Nadat in het centrum van Amsterdam in 1986 een kostbaar Muziekteater werd geopend, en Den Haag in 1987 plots twee teaterzalen rijker werd met de Dr. Anton Philipszaal voor koncerten en het Dansteater aan 't Spui, krijgt Rotterdam vlak tegenover de schitterende koncertzaal „De Doelen", aan de andere kant van het plein, een nieuwe Schouwburg, opgetrokken op de plaats waar de vorige werd gesloopt. De nieuwe Rotterdamse Schouwburg wordt vrijdag a.s. officieel in gebruik genomen.

uit „De Standaard" 13/04/88

De voorgevel van de nieuwe schouwburg. (a)

Sinds het bombardement van mei 1940, waarbij de schouwburg aan de Aert van Nesstraat totaal werd vernield, heeft Rotterdam nooit meer een echte schouwburg gehad. De verwachting was wel dat de veel te kleine noodschouwburg aan het Schouwburgplein ooit zou worden gesloopt, maar lang is vooral aandacht besteed aan haven, ekonomie, wederopbouw en stadsvernieuwing. Vooral kulturele impulsen én miljoenen gulden om het centrum van Rotterdam een nieuw gezicht te geven, ontbraken in de regel.

Dat is nu voorbij. Behalve uit de opening van de gloednieuwe schouwburg blijkt uit de manifestatie „Rotterdam: de stad als podium", van medio mei tot het einde van het jaar, dat Rotterdam zijn naam als kunst- en kultuurstad wil verbeteren.

Kaal

De nieuwe schouwburg is een ontwerp van het architektenbureau Quist bv in Rotterdam. Op 19 december 1984 werd door minister Brinkman van Welzijn, Volksgezondheid en Kultuur de eerste paal geslagen. De meeste Rotterdammers konden zich geen voorstelling maken van wat een volwaardige schouwburg met professionele en moderne faciliteiten voor toneel, dans, koncerten en opera zou inhouden. Er werd tijdens de bouw wel gefluisterd dat de biezondere architektonische kwaliteiten van Quist garant stonden voor een nieuw tijdvak in de Rotterdamse teaterkunst. Maar juist omdat in Rotterdam een doorgaans grote lagergeschoolde beroepsbevolking aanwezig is en kultuur daar nu eenmaal moeilijk gedijt, namen velen de afgelopen jaren een afwachtende houding aan.

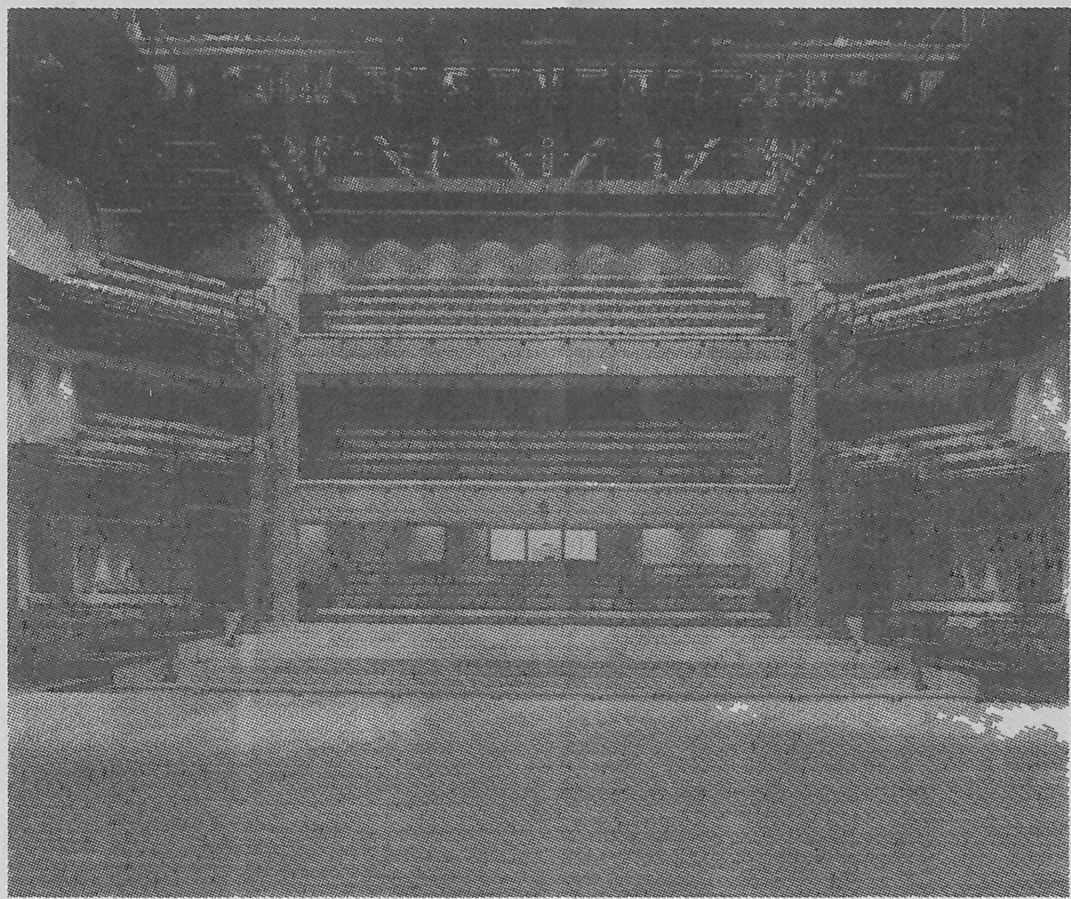
Tot twee maanden geleden belangstellenden uit Rotterdam en omgeving konden kennismaken met het interieur van de schouwburg. Viermaal per week, op dinsdag, woensdag, donderdag en zaterdag, telkens viermaal per dag, werden rondleidingen gehouden. „Een enorm sukses", aldus Renée Willeman van de afdeling Voorlichting. „In principe kon iedereen die dat wilde zich bij ons voor zo'n rondleiding door het teater opgeven. Wekenlang zaten we mudvol. Het is een bewijs dat onze Maasstad stilaan ook een kulturele metropool begint te worden."

De schouwburg heeft van buiten meer de vorm heeft van een „doos" en doet van binnen té kaal, té sober aan. De direktie van het teater ging tegen dit verwijt keihard aan. Met paginagrote advertenties onder de kop: „Kaal, hè!"

Direkteur Krijn Boon: „Om te beginnen staat hier een monumentaal stuk bouwkunst. Rotterdam is inmiddels befaamd om zijn gedurfde architektuur. Dit eigenzinnige bouwwerk doet daar opnieuw recht aan. Strak, eerlijk en markant. Van binnen is het al net zo buitengewoon, dat wil zeggen: geen opsmuk en mooimakerij; geen bloemen of planten; geen tekeningen, schilderijen of beeldhouwwerken. Hal en trappenhuis zijn indrukwekkend genoeg van zichzelf. Een lust voor het oog, machtig om in rond te lopen. Met als sympatiek detail een schouwburgwinkel in plaats van loketten. Ook de grote zaal is anders dan anders. Geen rode pluche zoals in de meeste schouwburgen; die tijd hebben we gehad. En de tierelantijnen, ziet u ze hangen? Nee, hè. Niemand zal ze missen. De zaal is puur op komfort, kijkgenot en luisterplezier gebouwd. Je mag ze rustig intiem noemen. Door de vernuftige inrichting zit iedereen als het ware bovenop het podium."

Hoe dan ook, een teater waarvan de toneelafmetingen en technische faciliteiten vergelijkbaar zijn met die van het Amsterdamse Muziekteater aan het Waterlooplein. Dat betekent in concreto: 890 zitplaatsen met een mogelijkheid van „toneel op toneel" door middel van inschuifbare tribunes; een toneelopening tussen 12 en 18 meter en een hoogte van maximaal 9 meter; een vrije kaphoogte van 23 meter; een speelvlak van 22 meter maximale breedte en 17,80 m maximale diepte; een orkestbak voor 106 musici; en als biezonderheid een infrarood geluidsversterkingssysteem ten behoeve van de slechthorenden. Behalve de grote zaal is er een kleine zaal (176 zitplaatsen) voor kleinschalig teater, zoals b.v. kabaret en kindervoorstellingen.

Voor de beide zalen is het interieur uitgevoerd in grijze en witte lijnen, die hun oorsprong vinden bij het binnenkomen van de hal, waar neonstrepen op de vloer en langs de muren naar het hart van de schouwburg voeren en vandaar naar het dak. Daar vormt een verlichte 24 meter lange naald voor de buitenwereld het herkenningspunt van de nieuwe schouwburg. Voorts is er een

De grote zaal, met 890 zitplaatsen. Vrije kaphoogte: 23 meter. (a)

café-restaurant „Floor" dat de hele dag is geopend. Totale kostprijs van het gebouw 33,5 miljoen gulden, d.i. meer dan 600 miljoen fr.

Zal Rotterdam profijt trekken van zijn investeringen in kultuur? Wethouder Hengeveld van Kunstzaken: „Er wordt sinds een paar decennia bewust met investeringen voor de kunstsektor omgegaan. Daardoor begint Rotterdam stilaan zijn minderwaardigheidscomplex te boven te komen ten opzichte van Amsterdam; net als andere Europese tweede steden trouwens. Antwerpen versus Brussel; Florence of Milaan versus Rome; Barcelona versus Madrid enzovoort. Rotterdam gaat dit jaar en in de toekomst de harde konkurrentie aan met Amsterdam. Het projekt „Rotterdam: stad als podium" is daar een eerste bewijs van. Het is een voorloper op het jaar 1990 wanneer Rotterdam 650 jaar bestaat."

Programma

De schouwburg krijgt een lange openingsperiode, van 15 april tot eind december, grofweg te verdelen in drie periodes.

Van 15 april tot 1 mei is er, behalve op maandagen, de opvoering van de Rotterdamse opera *Pol*, geïnspireerd op de boeken van Willem van Iependaal en de geschiedenis van Rotterdam in het begin van deze eeuw. Over rijk en arm, over recht en onrecht. De tragedie van een Rotterdamse jongen die zich uit de sloppen omhoog weet te werken tot een suksesvol zakenman. Onder artistieke leiding van Jos Thie (34) en Antoine Uitdehaag (37) treden te midden van zestig akteurs en aktrices op: Lex Goudsmit, Marjol Flore, Ramses Shaffy en Huub van der Lubbe (Pol). De muziek is gekomponeerd door Herman van Veen en Erik van der Wurff op een libretto van het tevoren genoemde artistieke duo.

In de kleine zaal is er het optreden van *Quartetto*, een muzikale produktie van „De Salon" i.s.m. de Rotterdamse Schouwburg.

De maanden mei, juni en juli vormen een aanloop naar het eerste seizoen met „vaste bespelers" zoals het Nederlands Dansteater, Scapino Ballet, Toneelgroep Amsterdam, Nationaal Ballet, Werkcentrum Dans en de Nederlandse Opera. Voorts is er ruime aandacht voor buitenlands teater.

Eind augustus start dan het eerste toneelseizoen met de biezonderste projekten uit Nederland en Vlaanderen in het tweede „Nederlandstalige teaterfestival" en daarna zal een vaste kern van meer dan twintig akteurs en aktrices van het RO-Theater beginnen aan de uitdaging jaarlijks vijf grootschalige produkties uit te brengen.

Begin december vindt de wereldpremière plaats van de opera *Orpheus' dochter* door Studio's Onafhankelijk Toneel met muziek van Michael Nyman en op libretto van Gerrit Timmers.

Ooit beschikte het Nieuw Rotterdams Toneel over grote toneelfiguren in de personen van Cor van der Lugt Melsert, Fie Carelsen, Ko Arnoldi, Albert van Dalsum, Ko van Dijk, Guus Hermus en Ton Lutz. Krijgt Rotterdam die vitale toekomst terug?

Robert BECU

Twee vernieuwde zalen in Paleis voor Schone Kunsten

BRUSSEL — In het Paleis voor Schone Kunsten werden gisteren twee volledig gerenoveerde zalen voorgesteld. Het gaat om de *Studio* en *Zaal M* die voor kamertoneel, kamermuziek, debatten, film- en diavoorstellingen kunnen worden gebruikt. Er waren ingrijpende werken nodig, uitgevoerd door de Regie der Gebouwen. De kosten bedroegen 250 miljoen fr. In een volgende faze worden de expositiezalen en de animatiehal van het Paleis vernieuwd en het dak hersteld. Europalia Japan (najaar 1989) is niet ver meer.

Het Paleis voor Schone Kunsten werd geopend in 1928 en viert deze zestigste verjaardag vooral volgend seizoen ('88-'89). Zoals bekend heeft de instelling een statuut „sui generis". Er is een parastatale die instaat voor de exploitatie van de gebouwen; zij heeft 35 t.h. eigen inkomsten en krijgt voor de rest subsidie. Daarnaast zijn er een tiental verenigingen die instaan voor het artistieke aanbod, waaronder de Filharmonische Vereniging, het Filmmuseum, de Koningin Elisabethwedstrijd, Jeugd en Muziek en Europalia.

Het gebouw werd ontworpen door Victor Horta, die met netelige urbanistische beperkingen had af te rekenen. De huidige renovatie probeert respekt voor Horta's architektuur te verzoenen met de eisen van een moderne uitrusting. De eerste faze van de werken omvatte een reiniging van de voorgevel en een vernieuwing van de centrale verwarming.

De *Studio* en *Zaal M* tellen respektievelijk 218 en 480 plaatsen. Het grootste podium (11 meter lang en 6 meter diep) en ook het grootste zitkomfort biedt *Zaal M* waarin bruine kleuren overheersen. Het plafond is bedekt met fineerhout, de muren en de zuilen met een kwartsbekleding. De balkons werden afgebroken en de vloer kreeg een grotere helling om het zicht op het podium te verbeteren. Er zijn 194 projektoren, die bediend worden via een geprogrammeerd lichtorgel.

In de *Studio* is het podium 9,80 meter breed en 5 meter diep. Hier zit men iets krapper, in met rood fluweel beklede zetels en onder een blauw plafond. Zoals in de andere zaal verbergen de sierplafonds een dicht net van luchtkoelingskokers.

De meest ingrijpende verbeteringen werden aangebracht àchter beide podia. De artiesten beschikken voortaan over degelijke loges — in de jaren '20 moesten ze met weinig tevreden zijn!

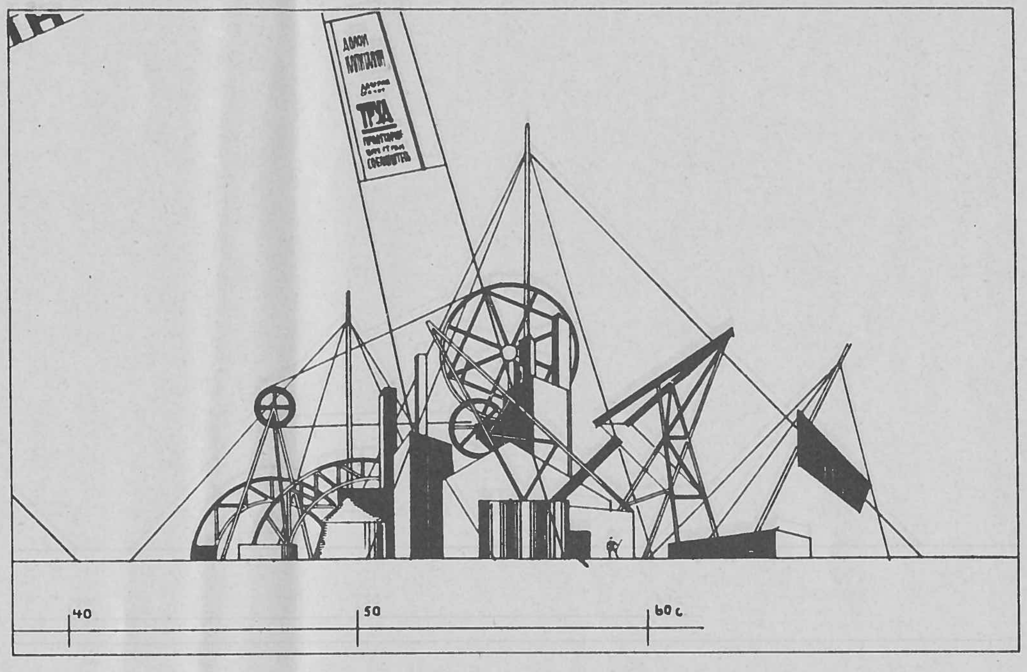
Vrachtwagens kunnen de decors en rekwisieten net achter de podia lossen. Er kwam een nieuwe goederenlift, die vier ton kan verzetten. Beide zalen zijn via een videonet verbonden met de andere delen van het Paleis.

De renovatie van beide zalen werd in negen maanden uitgevoerd. Door het lawaai van de werken moesten enkele koncerten worden afgelast, maar dit kon gisteren geen domper meer zetten op de tevredenheid van de direktie over wat Openbare Werken hier realizeerde. (JVH)

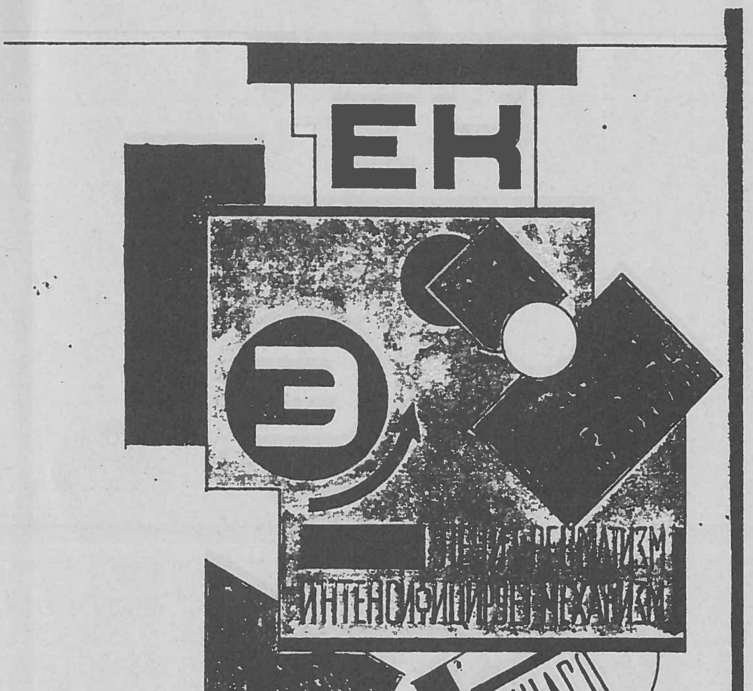

CONSTRUCTIVISME

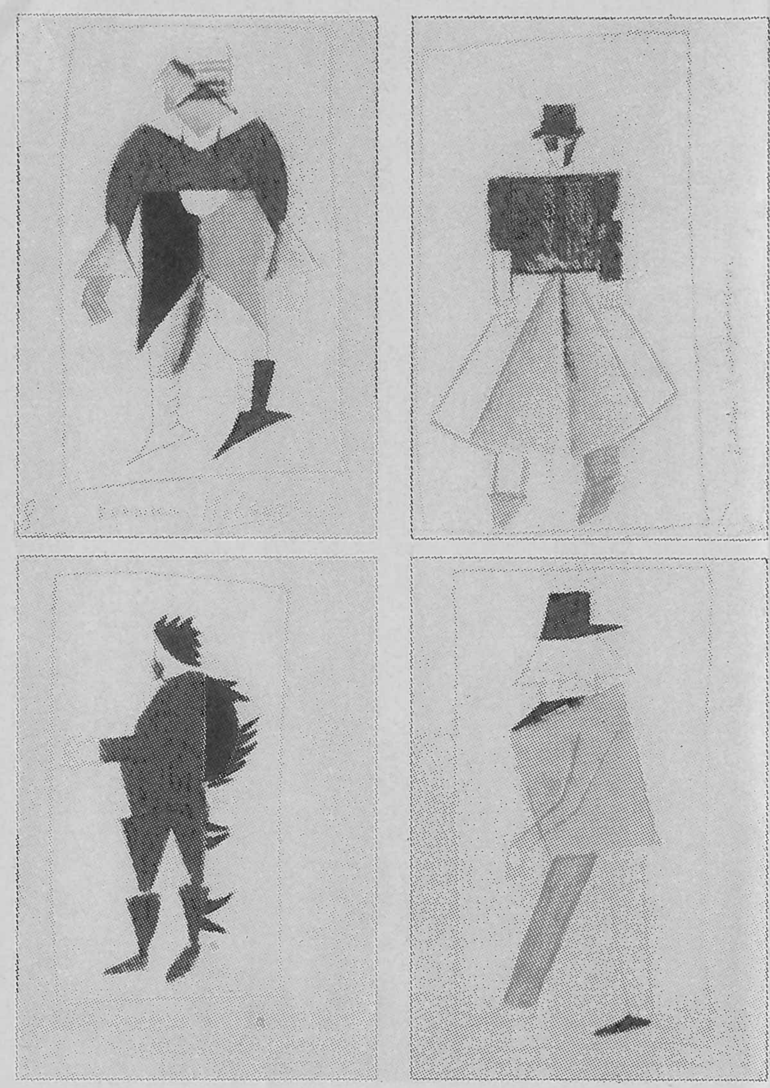
VESNINE

Alexandre Vesnine et Lioubov Popova. Projet de décor pour un spectacle de masse en l'honneur du Troisième Congrès du Komintern à Khodynskoïe Polié à Moscou, 1921. Détail : la ville du Futur.

UIT: "VESNINE &
LE CONSTRUCTIVISME"
KHAN MAGOMEDOV
UITGEVERIJ: PHILIPPE SERS | VILO
PARIS 1986

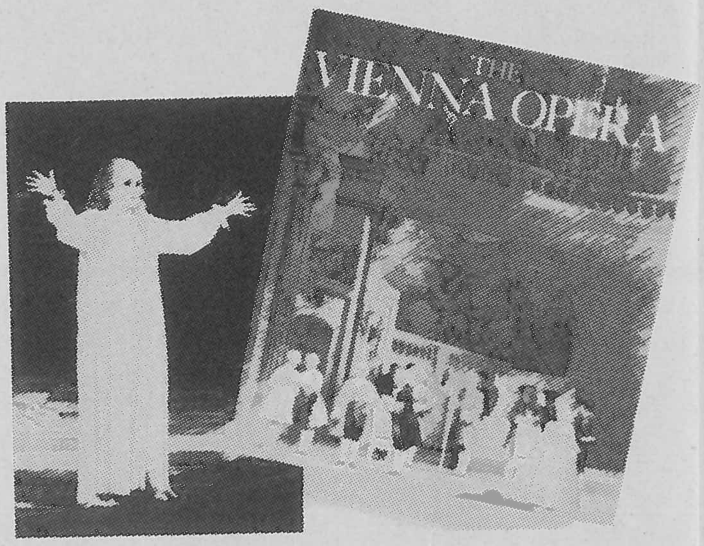

23E JAARGANG NUMMER 5 MEI 1988

AVENUE

THEATER

De schilder Kazimir Malevitsj ontwierp in 1913 de kostuums voor 'Overwinning op de zon', een futuristische opera.

HET TOPPUNT VAN OPERA

Dit ruim geïllustreerde Engelstalig boek over de Weense Opera vertelt de ontwikkeling van deze Opera in hoofdstukken die de artistieke leiders, decor en kostuums, het orkest en het Opera Ballet als uitgangspunt nemen. Ook besteedt het boek aandacht aan de architectuur van het grootse gebouw in een hoofdstuk dat werd geschreven door Wilhelm Holzbauer.
Op de foto staat Edita Gruberova als de waanzinnige Lucia di Lammermoor. (hc)
Het kost ƒ 151,45 en is een uitgave van Rizzoli International Publications. De importeur is Nilson & Lamm, ISBN 0-8478-0811-4

Uit: "A.S." N° 36

2e FESTIVAL DES ARTS ELECTRONIQUES

RENNES
28 mai - 5 juin 1988

- Plus de 40 manifestations
- 10 spectacles/événements/performances dont 6 en création
- 28 installations visuelles et sonores dont 20 en création
- Une semaine d'animation du 23 au 29 mai :
stages, ateliers, séminaires par les artistes de « l'Art électronique »
- 12 pays représentés
- Le Canada invité d'honneur

SPECTACLES/PERFORMANCES/EVENEMENTS

- L'ECRAN HUMAIN (Canada)

Présentation scénique de Paul SAINT-JEAN avec 5 comédiens-danseurs et un dispositif multi-images composé de 27 projecteurs diapos, lumière et son assistés par ordinateur. C.E.

- L'OISEAU PROVISOIRE (France)

Opéra de Jean-François PRIGENT pour 1 voix, 30 canaris chanteurs, 15 pigeons blancs, 3 paons, mémoires électroniques, caméra vidéo et ordinateur. C.M.

- OPERA SOLO (France)

Spectacle de Jean-François PRIGENT pour voix, mémoire électronique et ordinateur. Reprise.

- LE DOUBLE QUATUOR A CORDES (France/Canada)

Concert-performance de Jacques REMUS et Pierre FOURNIER pour musiciens, masques électro-acoustiques et machines sonores robotisées. C.E.

-BOMBYX (France)

Spectacle de Jacques REMUS pour musicien et robot. Reprise.

LES CYCLISTES SONORES DE RENNES (R.F.A.)

Spectacle de rues et de lieux publics par le groupe « Audio-Uniform » de Benoît MAUBREY, assisté de comédiens et musiciens rennais. C.M.

- LUMIERE LIQUIDE/BITUME SOLUBLE

Environnement nocturne de la Vilaine en centre-ville par Yann KERSALE.

- L'EGLISE ELECTRONIQUE (Pays-Bas)

Concert-performance de Harry de WIT pour église avec orgue et instruments électroniques. C.M.

- LES CADAVRES EXQUIS TRANSATLANTIQUES (Canada-France)

Réalisation d'une fresque vidéographique par satellite entre Rennes et Images du Futur à Montréal. C.M.

- CORROSION (Pays-Bas)

Spectacle pour percussionniste/ordinateur et projection d'images par le groupe PERSPEKT. C.F.

ORGANISATION

VILLE DE RENNES ET LE GRAND HUIT/MAISON DE LA CULTURE
1, rue Saint Hélier
35000 RENNES
Tél : 99.31.55.33

salon international ***de*** ***l'Architecture***

GRANDE HALLE DE LA VILLETTE
21 - 26 juin

Le Salon international de l'architecture regroupe les maîtres d'ouvrages publics et privés, les grandes entreprises, banques, assurances qui veulent présenter les projets et réalisations architecturales.
Il a pour objectif de créer un lieu de rencontre entre ceux qui font l'Architecture et ceux qui la vivent pour :
- témoigner du renouveau de l'architecture en France ;
- mettre en valeur le rôle du maître d'ouvrage ;
- rendre l'architecture plus familière au grand public ;
- permettre aux jeunes de rencontrer les professionnels.

LES EXPOSANTS

Toutes les tendances seront présentes, tous les types de réalisations également, à travers :
- les Grands projets ;
- les grandes entreprises publiques et privées pour leurs sièges sociaux, leurs lieux de production ;
- les municipalités pour les équipements publics ;
- des Offices publics d'aménagement et de construction pour des opérations HLM remarquables ;
- des sociétés d'ingénieries pour leurs réalisations d'usines clefs en main, ainsi que pour les dernières applications en matière de CAO ;
- les écoles d'architecture, les éditeurs spécialisés.

LES EVENEMENTS

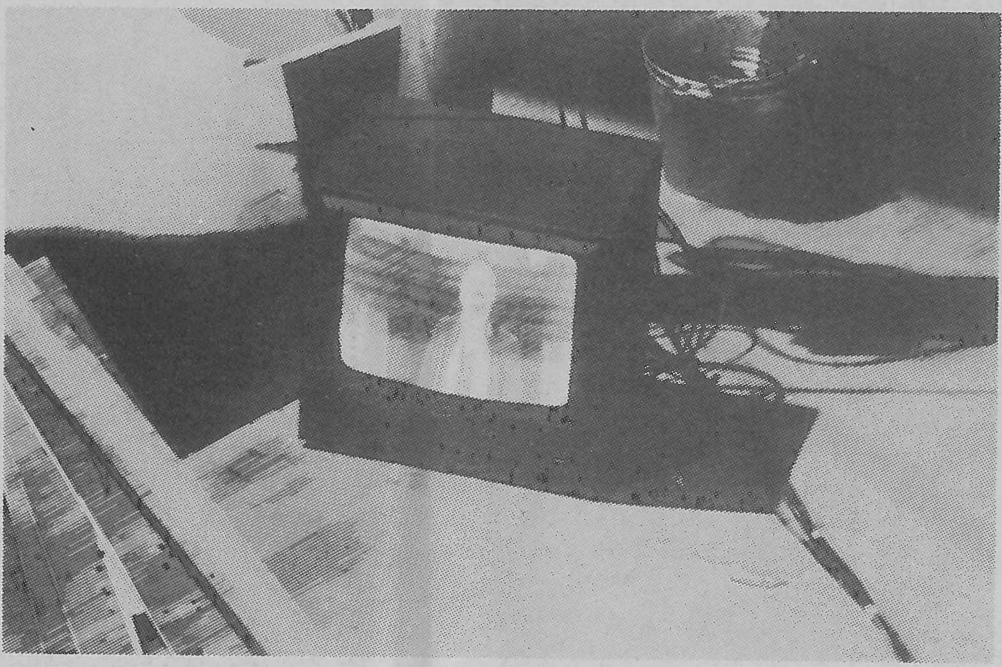
Les tables rondes :
Deux thèmes seront abordés : « Les maîtres d'ouvrage d'aujourd'hui » ; « Quelles structures professionnelles pour les architectes dans la réalité économique européenne ? »

LES EXPOSITIONS

Shinohara : Coproduction avec la Grande Halle de la Villette d'une exposition sur les travaux de l'architecte japonais Shinohara.

Architecte de Papier : Une exposition d'architecture soviétique utopique, depuis Malevitch, Lissitsky, Leonidov... jusqu'à Brodski ou Filippov, lauréats de concours internationaux.

BL ASSOCIES S.A.
13, passage Landrieu
75007 PARIS
Tél : 45.55.05.80
Tcp : 47.53.87.88

Theatermaker KARL-ERNST HERRMANN is tegelijk decorateur, kostuumontwerper en sedert enkele jaren ook (opera)-regisseur. Sinds hij op het eind van het eerste seizoen van Gerard Mortier in de Munt *La Clemenza di Tito* (1982) ensceneerde, wordt hij door de internationale pers beschouwd als één van de belangrijkste regisseurs-decorateurs van het ogenblik.
K.E. Herrmann werd geboren in Neukirch/Oberlausitz in 1936. Hij studeerde bij graficus Rudi Wagner in Berlijn, en later aan de Hochschule für bildende Künste en bij Prof. Willi Schmidt (Bühnenbildklasse). Zijn carrière als scenograaf begon in 1961 aan het Stadttheater Ulm. Via Bremen waar hij voor het eerst met opera geconfronteerd wordt, komt hij in contact met Peter Stein. Hun jarenlange samenwerking begon in 1969 met *Im Dickicht der Städte* van Bertolt Brecht, meteen een schot in de roos. Hetzelfde jaar ging hij ook met Claus Peymann scheep voor *Richard III* van Shakespeare. Het is vooral met deze twee regisseurs dat K.E. Herrmann tot vandaag heeft samengewerkt. Sedert zijn engagement aan de Berliner Schaubühne werkte hij als scenograaf met Peter Stein aan historische enscenering en als *Peer Gynt, Prinz von Homburg, Geschichten aus dem Wienerwald, Gross und Klein, Oresteia, Sommergäste, Wie es euch gefällt*... Met Klaus Peymann werkte hij bij verschillende theaters aan o.m. *Der Ignorant und der Wahnsinnige* en *Ritter, Dene, Voss* (Salzburger Festspiele), *Der Theatermacher, Die Jagdgesellschaft* en onlangs nog *Der Sturm* (Burgtheater Wien). Na 1978 ging hij meer free-lance werken met o.m. Luc Bondy (*Kalldewey, Farce* en *Triumph der Liebe*, Schaubühne Berlin en *Cosi fan Tutte* in de Munt en opnieuw met Peter Stein (*Die Neger, Drei Schwestern*) eveneens aan de Schaubühne). Intussen werkt hij in de Hamburgische Staatsoper o.m. aan *Evgenji Onegin*, vóór hij als regisseur debuteerde met *La Clemenza di Tito* in Brussel.
Sedert dit ophefmakend debuut volgden niet minder belangrijke enscenering en van *Don Giovanni, La Finta Giardiniera* en *La Traviata*, produkties die de naam van de Munt ver over de grenzen brachten. *Don Giovanni* gasteerde reeds in Parijs en Lausanne en *La Finta Giardiniera* in Wenen, Salzburg, Antwerpen, Amsterdam en Berlijn.
K.E. Herrmann werkt voor zijn operaprodukties steeds met een vaste equipe, bestaande uit Ursel Herrmann, Geoffrey Layton en Sylvain Cambreling, die alle hun inbreng hebben in de dramaturgische en muzikale aspecten van de enscenering.

NOTA'S OVERGENOMEN UIT FOLDER v. DE MUNT.